

«Միայն մայրիկի կաթիկ», խորհուրդ են սալիս մասնագետները մանկիկներին

Կաթնասխառնուրդները անպիստա չեն

Դեռ մի ֆանի սահ առաջ Հայաստանը արհեստական կաթնասխառնուրդների ազդեցիկ մարտեհիզիզ գոտի էր, այսօր սակայն այդ խնդիրը բավականին լուրջ է, ֆանի որ արդեն հեռուստաընկերություններն են գովազդում կրծքի կաթի փոխարինիչներ, ինչպիսիք են, ասենք, «Ֆիոլո»-ը կամ «Նուսրիցան»։ Մինչդեռ գոյություն ունի միջազգային օրենսդրություն եւ նույնիսկ ՀՀ օրենքի մի հոդված, որում արգելվում են այդպիսի գովազդները։

Հունիսի 4-9-ը ՀՀ առողջապահության նախարարությունը, մի քանի կազմակերպությունների համատեղ անցկացնում է սեմինար, որի մասնակցում են սարքեր երկրներից եւ բժիշկներ, եւ իրավաբաններ։ Նրանք նպատակ ունեն ստեղծելու մեքենաներ այնպիսի օրենքներ, որում արգելվում են մայրական կաթի փոխարինիչների ազդեցիկ գովազդը եւ նմանատիպ արտադրանքի խրախուսումը՝ որոշե մայրական կաթին համարժեք սնունդ։ Մասնագետների կարծիքով մանկական կաթնասխառնուրդները հաճախ ստեղծվում են, այսինքն՝ հաճախ այդ մեքենաները կարող է դարձնելու ցածր արժեքով միկրոօրգանիզմներ, որում բազմաճանաչում են՝ առաջացնելով անհաս երեխաների մահացություն։ «Օրինակ, «Էնտերոլակտերիա սակազակի» կոչվող միկրոբ, որը լինում է միայն կաթնասխառնուրդներում, կարող է ի հայտ գալ անզան գործարանային կաթնասխառնուրդի

թյունը, դարձվել էր, որ սուսի վրա գրված էր, սակայն մեքենաներում նախկին 100 սոկոս գեներիկ մոդիֆիկացված սոխակուցներ։ «Իսկ եթե Ռուսաստանը ունի այդպիսի մասնաճյուղեր, ինչպես Հայաստանը, դեռ էլ արտադրված լինի դրանից», հարցնում է բժշկուհին։ Ի դեպ, նույն ֆիրմայի նույն արտադրատեսակի եվրոպական երկրներում վաճառվող սնունդներում վստահավոր բաղադրիչներ չկան, մինչդեռ զարգացող երկրներում դասկեր են այլ է։ «Այսինքն, եթե գիտեն, որ երկիրը չունի սնունդային եւ դաստիարակական միջոցներ՝ վստահավոր նյութերով կաթնասխառնուրդների դարձնելու կարողությունը հետազոտելու համար, կարող են սարքեր սիմիլ երկրների համար նույն մեքենայի սուսիզ սարքեր դարձնելու կարողություններով լցնել», եզրակացնում է գրուցակիցս։ Զարգացած երկրների երկրներում հայտնված կաթնասխառնուրդներն սնունդվում են, եւ վստահավորները դուրս են հանվում վաճառից։ Սակայն Հայաստանում այդ հնարավորությունները չկան, ֆանի որ սնունդային սեխնուրդից հասնում են հաճախ փրկությունը մայրական կաթի անփոխարինելիության գիտակցության սերմանումն է մայրերի մեջ։ Դե իսկ հարցն օրենսդրական կարգավորումը առայժմ մասնագետների դասակարգումը չենք կարողանալք։

Իրավիճակի ամենաարագ փրկությունը մայրական կաթի անփոխարինելիության գիտակցության սերմանումն է մայրերի մեջ։ Դե իսկ հարցն օրենսդրական կարգավորումը առայժմ մասնագետների դասակարգումը չենք կարողանալք։

ՄԱՌՆՄԱՆԱ ՄԱՐԿԱՐՅԱՆ

Արաբկիր համայնքի թաղապետը երեխաներին հյուր

Արաբկիր համայնքի թաղապետ Լետն Հարությունյանն առանձնահատուկ ուշադրություն ու վերաբերմունք է ցուցաբերում համայնքի սարածում գործող 13 մանկապարտեզներին, իսկ նրանց սաները գերազանց ծանաչում են իրենց հոգաբար թաղապետին, որ կարողանում է գտնել ամիսը մեկ անգամ այցելել իր սաներին։ Թաղապետ Լետն Հարությունյանի ամեն այցը դասարկված է չի լինում։ Նա մանկապարտեզի սօրենքից լավ գիտի, թե որ մանկապարտեզն ինչ կարիքներ ունի եւ առանց

հիշեցնող հագուստներով մանկապարտեզի պարտական խմբի սաները։ Առաջին բանը, որ հավաքեցին մանկուկները տանելով՝ «խաղաղություն» բառն էր, իսկ հետո «Հայաստան, եղբայրս եմք սիրում» բառակապակցությունն էր։ Այդ մանուկներն արդեն զիր են ծանաչում, բաներ են հյուսում ու հեծաբերից բեմականացված հասկանալի ցուցադրում։ Իսկ հայկական ազգային դարձնում էր կասարում էին մանկան անադարսությամբ, հոգաբար ու համարձակ։ Կարծես 1,5 ժամ հյուրերը՝ թա

հաղաղելու լուծում է բոլոր հարցերը։ Մանուկների կողմից սիրված թաղապետ Լետն Հարությունյանը տնական օրերին անմիջապես անակնկալ է մատուցում բոլոր 13 մանկապարտեզներին նմանակալ հեռուստացույց, երաժշտական կենտրոն, գրեական միջոցներ եւ այլն։

Ոչ մի մանկապարտեզում տնական կամ պարտական հանդեսները որն Հարությունյանը բաց չի թողնում ու հետաքրքրությամբ, ուժի ուժով դիտում է ամեն մի սանի բեմերը։ Երեկ կրկին տն էր Արաբկիր համայնքի թիվ 234 մանկապարտեզում, որտեղ դրոշմ էին ծանաղարհում 99 սաների։ 39 արվա դասնություն ունեցող մտուր-մանկապարտեզ է համարվում 325 սան (8 խմբերում), նրանց սաների թիվը անցնում է 5000-ից, դասնում էր մանկապարտեզի սօրենք Նառա Գետրյանը եւ հասուկ Ենոհայկալություն հայտնում թաղապետ Լետն Հարությունյանին, կրթության վարչության ղեկավար Մելինյանին մատուցում մեքենայական ծրագրերով, խորհուրդներով մանկապարտեզին աջակցելու համար։ Իսկ այդ ամենի արդյունքն ակնհայտ դարձավ, երբ բեմում հայտնվեցին ժողովում ու ուրախ աչիկներով, գույնզգույն ծաղիկներ

«Մի փեռ փող են սվել ու շինում են...»

Հունիսի 28-ի «Ազգ» թիվ 118 (3284) համարում տպագրվել էր «Կենտրոն թաղապետարան» «Ազգ» ահազանգի հետեքով՝ վերստույնից հողվածը, որտեղ ներկայացված էր Զարենցի 9 ԵՄԻԻ բնակիչների դժգոհությունն իրենց առանց այն էլ ցածր մեքենայի փոխարինում երկու ամսոյի մի ավտոսնակներ կառուցելու մասին։ Թեպետ Կենտրոն թաղապետարանից թաղապետի սեղակալ ՊՐՆ Գ. Գյալնույանը խոստացել էր հետետողական լինել ու այդ հարցը լուծել, սակայն թաղապետարան, նաեւ բնակիչներին։ «Ազգ» թղթակցին բազմաթիվ անգամ խոստումներ սվեցին թաղապետարանի սարքեր բաժնիների աշխատակիցներ, որ անօրինական շինությունը դադարեցվել է ու ֆաղապետարանին տեղեկացրել են։ Հունիսի 29-ից փորձեցի ֆաղապետի խորհրդական (ինքնակամ շինությունների գծով դասասխառնատն) Հրայր Մուրադյանից դարձել, թե ինչու է արդիսի շինությունը լայն թափով առաջ գնում, կրկին հնչեց թաղապետան. «Արդեն գրադվում են, մեք աշխատակիցները եղել են նվազ հասցեում ու շինարարությունը դա

դարեցված է...»: Նույն «փափուկ բարձր» փորձեցին դնել նաեւ խմբագրության ահազանգից հետո, իսկ շինարարությունը շարունակվում է...

Անցել է 10 օր, օրական մի ֆանի անգամ զանգահարում ենք որն Մուրադյանին, բայց իզուր։ Երեկ ինձ հաջողվեց կապվել ֆաղապետից ու հողի վերահսկողության վարչության գլխ. մասնագետ Մարտ Գրիգորյանի հետ, խնդրեցի լինել Զարենցի 9 ԵՄԻԻ բնակում ու սեփական աչիկ սեսնել, թե ինչ ջանադրությամբ արդեն անօրինական կառույցի ծածկն են տեղադրում։ Ավելի ուշ հեռախոսով կապվեցի որն Գրիգորյանի հետ, երբ նա արդեն շարածում էր ու ծեսում էր անօրինական շինության հետ կապված մանրամասները։ Նա խոստացավ մեկ օրից հստակ դասասխառնել, իսկ մինչ այդ կրկին խմբագրություն էին եկել ահազանգող բնակիչներն ու տեղեկացրել, որ անօրինական շինարարության կապակցությամբ դիմել են ՀՀ նախագահին, վարչապետին, արդարադատության նախարարին... «Ազգ» էլ հետետողական է լինելու եւ տեսնենք, թե ինչով կավարսվի այս ֆաեռուկը։

ՄԱՌՆՄԱՆԱ ՄԱՐԿԱՐՅԱՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվիրատու) ՊԳԳ - ԳՀԱԸԶԲ - 05/43 ծածկագրով կազմակերպում է գնանձան հարցում **Լոռու մարզի Կաճառկուս գյուղում եւ Ըրալի մարզի Զաջուտի թունելի տեղամասում սողանալից հետագոսության աշխատանքների ձեռնբերման նպատակով**։ Հրավեր սանալու համար անհրաժեք է 800 ՀՀ դրամ փոխանցել, Միջինվեքսբանկ «ԳՈՀԱԿ» ՍՊԸ-ի Հ/Հ 175004670790 հաեվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացում դիմել դասվիրատուին հետեյալ հասցեով՝ Բ.Երեւան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ.՝ 2893-25 Ա. Առուսամյանին։

Հրավերը անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համադաստիսան փաստաթղթի հիման վրա։ Հայտերը դեք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման դաիը՝ հրադարակման օրվան հաջորդող 10 աշխատանքային օրվա 11.00-ը։

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվիրատու) ՊԳԳ - ԳՀԱԸԶԲ - 05/44 ծածկագրով կազմակերպում է գնանձան հարցում **Իջեւան-Հրազդան ե/գ 69-րդ կմ-ի տեղամասում եւ Տավուտի մարզի Դիլիջան ֆաղառում սողանալից հետագոսության աշխատանքների ձեռնբերման նպատակով**։ Հրավեր սանալու համար անհրաժեք է 800 ՀՀ դրամ փոխանցել, Միջինվեքսբանկ «ԳՈՀԱԿ» ՍՊԸ-ի Հ/Հ 175004670790 հաեվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացում դիմել դասվիրատուին հետեյալ հասցեով՝ Բ.Երեւան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ.՝ 2893-25 Ա. Առուսամյանին։

Հրավերը անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համադաստիսան փաստաթղթի հիման վրա։ Հայտերը դեք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման դաիը՝ հրադարակման օրվան հաջորդող 10 աշխատանքային օրվա 11.30-ը։

ԿԻԵՎՅԱՆ 11/1
ԱՐԳԻՇՏԻ 4/1
ԷՐԵՐՈՒՆԻ 18

VIVAcell
 Ձեք ընտրանքը

Ձեք բջջային օպերատորը
ԲՈԼՈՐ ՄՈՒՏԵԶԱՅԻՆ ԶԱՆԳԵՐՆ ԱՆՎՃԱՐ ԵՆ

ՀԱՐՑԱԳՐՈՒՅՑ

Մելգոնյան վարժարանը փակելով, Կիորոսում ավանդական լեզվի կարգավիճակ ունեցող հայերենը կթուլանա

- Ի՞նչ է ղարսավորվում անել եվրոխորհրդի սարածաբանային կամ ազգային փոխանակությունների լեզուների ղարսականության խարհային միացող ղեկավարները:

- Եվրոխորհրդի սարածաբանային կամ փոխանակությունների լեզուների ղարսականության խարհային Գայասանը միացել է 2001 թվականից եւ դարձել փարժեմ անդամ: Առ այսօր խարհային անդամակցել են 18 ղեկավարներ, Եվրոխորհրդի ղեկավարներին մեծ մասը դեռ չի վավերացրել համաձայնագրերը: Դրա կատարումն իրոք կարգավիճակ է բավականին լուրջ բարդությունների հետ, ղարհանքում է եւ բարի կամ եւ ֆինանսական ներդրումներ: Որոշ եւրո կամ մի դրեւտում բարձր գնահատվեց Գայասանի օրինակը, նոյնքերին կրկնակվի մեր երկրի ղեկավարը, կգնահատվի մեր ղարսավորությունների կատարման ասիժանը: Իրավական առումով խարհիան շարհեւրակական փաստաթուղթ է, նրա ղարսականության առարկան ոչ թե մարդիկ են կամ համայնքները, այլ՝ լեզուները: ղեկավարները ղարսավորվում են ոչ միայն աջակցել, այլեւ հասուկ ղարսաններ սեղծել լեզուների ղարգացման համար, օրինակ, ազգային փոխանակություններին աղաւիղել իրենց մարտնի լեզվով դիմելու ղեկական ու սեղակական մարմիններին, բուժական հիմնարկներին եւ այլն:

- Ինչո՞ւ է խարհիան անվանվում «սարածաբանային կամ ազգային փոխանակությունների լեզուների»:

- Գարցն այն է, որ սվյալ սարածի ավանդական լեզուները ոչ թե ազգային փոխանակության, այլ բնիկ ժողովուրդների լեզուներն են: Դրանք սարքերակելու համար նե-

րեւանի Վ. Բրյուսովի անվ. լեզվաբանական համալսարանի ղեկավար Սուրեն Հոլյանը վերջերս վերադարձել է Մտարսուրում սեղի ունեցած համաժողովից, որի մասնակցել են Եվրոխորհրդի սարածաբանային կամ ազգային փոխանակությունների լեզուների ղարսականության խարհային միացած ղեկավարները: Սուրեն Ներկայացնում են մեր ղարցը նրա հետ:

վում են եւ «սարածաբանային», եւ «ազգային փոխանակություններ» անվանումները: Յուրաքանչյուր ղեկավար ինքն է որոշում լեզուները ղարսականելու չափը, ղարսավորությունների նվազագույն կամ առավելագույն անակը՝ բարձրագույն կրթության ոլորում է ղարսավորություն վերցնում, թե սահմանափակվում է միջնակարգ կրթությամբ: Վավերացնելով այս համաձայնագիրը՝ Գայասանը նեւ է 5 լեզուներ՝ ղուսերենը, րդերենը, եզդիերենը, հունարենը, ասորերենը եւ հասուկ ղարսավորություն վերցրել դրանց համար: Դա, իհարկե, չի նեանակում, որ մյուս ազգային փոխանակությունների լեզուներն անսեւվում են, դրանք ուղղակի սանում են այլ կարգավիճակ, եւ ինչդեպ նեւ է փաստաթղթում, մսնում են 2-րդ եւ 3-րդ մասի լեզուների մեջ, որոնց համար ղեկ է սեղծվեւն աջակցման եւ ղարգացման ղարսաններ: Իսկ երնիկ լեզուների համար ղեկավարները սաննում է շար լուրջ ղարսավորություններ՝ ուսուցիչների ղարսում, դասաղբերի ղարգում, բարգանությունների աղաւիղում եւ այլն: Դա նղարակաւորված է այն բանին, որ ամեն մի սարածաբան ղարհանի իր ազգային լեզվական իմնությունը, ինչը համարվում է նանե հակամարտությունների լուեման լավագույն ձեւ: Փաստորեն սվյալ սարածի երնիկ լեզուն սանում է համարյա ղեկական լեզվի կարգավիճակ, մարդիկ կարող են մարտնի լեզվով կրթություն սանալ, դիմել սեղակական իւխանություններին, դրանով վերանում է ղեկական եւ սարածային

ՊՕՏՈՒՐԲ

լեզուների հակադրությունը: Իհարկե, Գայասանի սոցիալ սնեստական վիճակն այնդիսին չէ, որ կարողանա այդ ամենն աղաւիղել, սակայն առկա ցանկությունն ու անղաւական կամն արդեն իսկ գնահատելի են:

- Ենթադրելի է, որ մի շարք ղեկություններում հայերենը ղեկ է համարիկ երնիկ լեզու: Խարհային միացած ո՞ր երկրներն են ղարսավորություններ վերցրել հայերենի համար:

- Անեուս, հայերենը ղեկ է դիսվի ավանդական լեզուների շարում: Տավոք, առայժմ 18 ղեկություն է համաձայնագիր վավերացրել: Այդ ղեկությունների մեջ չկան հայաշար համայնքներ ունեցող այնդիսի երկրներ, ինչդիսին են Թուրիան, Վրասանը, Բուղարիան, Ռումինիան եւ այլն: Գայերենը հասուկ նեւ է 2 ղեկություններ՝ Գունգարիան եւ Կիորոսը: Գունգարիան հայերենը նեւ է որդե 2-րդ մասի, այսինքն՝ ազգային փոխանակության լեզու, որի ղարգացմանը ղեկավարները ղեկ է աջակցի առանց լրացուցիչ ղարսա-

վորությունների: Կիորոսը փաստորեն միակ ղեկությունն է, որը հայերենը նեւ է որդե ավանդական լեզու՝ սաննելով նրա ղարսականությունը: Դրանով Կիորոսն արհայայել է իր յուրահասուկ վերաբերումը հայ համայնքի, հայ ժողովրդի եւ Գայասանի հանդեմ: Ինժ որդե Գայասանի ներկայացուցի եւ Կիորոսի ներկայացուցի հուղում էր այն հարցը, որ վանգված են հայերենի նկատմամբ Կիորոսի միջազգային ղարսավորությունն ու կրթական անղաւականությունը: Կիորոսի իւխանությունների համար Մելգոնյան վարժարանը բավականին ղարցուն թեմա է, նրանք շարհագրված են այդ հաստատության ղարհանմամբ եւ նույնիսկ մարդիկ են սեղծել հայաղհական կեւսուն: Կան ղարհաւարներ հայերենը դարձնելու ոչ միայն միջնակարգ, այլեւ բարձրագույն կրթության լեզու, Կիորոսի համալսարաններում բացելու հայաղհական ամբիոներ եւ սեր կարդե հաստատելու Գայասանի հետ: Զրկվելով այդ վարժարանից, Կիորոսի հայ համայնքի երեխաներն այլեւ հնարավորություն չեն ունեւա մարտնիկ միջնակարգ կրթություն սանալու, իսկ դա նեանակում է, որ հայերենի մասնագետների ղարկասի ղարսձանով կսահմանափակվի համալսարանական ամբիոների սեղծումը, կթուլանա Կիորոսի հայ համայնքի ավանդական կարդ Միջին Արեւելի եւ Եվրոպայի հայ համայնքների հետ: ԶԷ՝ որ իր համալսարանների կրթական բարձր որակով Կիորոսը միւս միջանկյալ դեր է իղղացել Արեւելի հայությանը

Եվրոպայի հետ կարդելու առումով: Այս սարի Մելգոնյան վարժարանում ուսանողներին չգրանցելու փաստը իսիս մսախոգել է Կիորոսի իւխանություններին, կրթոջայնը դարդարում է ղարսություն ունեւալուց եւ փաստորեն կսրվում է հայերենի հետ ավանդական կարդ: Կարծում են, դա շար լուրջ խնդիր է, որը վերաբերում է ոչ միայն Կիորոսին: Եթե մեմ մսածում են Եվրոպայում հայերենի նոր կարգավիճակի մսին, ղեկ է գիսակցեմ, որ Եվրոխորհրդի անղան դամալով հայերենին սվել են Եվրոպական լեզվի կարգավիճակ, հետաբար ղեկ է Եվրոպացիների համար հայերեն սովորելու ղարսաններ սեղծեմ: Այդ հարցում մեմ բավականին հետ են, դրա մսսին է վկայում Մելգոնյան վարժարանի օրինակը: Այնտեղ հայաղհական ուսումնասիրությունները իրարացնելու փոխարեն փակելու որոշում կայացվեց: Մեր հաստատությունն անղարսան ղեկ է իմանա, թե այս հարցի նկատմամբ ի՞նչ վերաբերումն ունեւ Կիորոսի ղեկական ղեկավարներն ու հաստատության անղամները, որոնք ուււաղիր հետեւում են բոլոր դասավարություններին, գիսեմ ինչ է կատարվում ներկա ղարհին: Իհարկե, կան համաեղ կանոնաղրական եւ իրավաբանական խնդիրներ, սակայն դա ամենից առաջ բարդական խնդիր է՝ կարգաված հայերենի եւ կրթության ղարգացման հետ: Մեմ ղարսավոր են գոն լիմել, նկատի ունեւալով, որ հայերենը որդե ավանդական լեզու գրանցած Կիորոսին հետազայում կիսեւեւն լեզվի խարհային միացող այլ ղեկություններ, որոնց համար շար ղեկար կլիմի Կիորոսի օրինակին հետեւել:

ղարսասեղ
ՈՐՕՏՈՒՐ ԳՈՂՈՍՅՈՒՆԸ

armentel mobile

ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿ

Դեպի ԱրմենՏելի Ֆիքսված հեռախոսացանց

Դեպի ԱրմենՏելի GSM ցանց

Դեպի Viva cell

Կանխավճարային (easy) • Գործում է 05.07.2005-ից

Դեպի ԱրմենՏելի Ֆիքսված հեռախոսացանց

Դեպի ԱրմենՏելի GSM ցանց

Դեպի Viva cell

Պայմանագրային (sim) • Գործում է 01.07.2005-ից

*Գները նշված են ՀՀ դրամով, առանց ԱԱՀ-ի:

Մալիշկա. գյուղաքաղաքը երկու քաղաքի մեջտեղում

Այստեղ մարդիկ դժվար են սպրում

Տեսարան գյուղից

Մալիշկան Հայաստանի ամենամեծ գյուղերից է, մի ժամանակ ասում էին ամենամեծն էր, որի բնակչության երեքմեկը հասել է 10 հազարի: Պաշտոնական սվալներով այսօր Մալիշկայում ապրում է 7000 մարդ, իրականում՝ 5500: Մրան գյուղապետ Միք Մովսիսյանի ներկայացրած թվերն են:

«Մեր գյուղում աղբը դժվար է, այդ դժվարությունը մարդիկ գնում հեռանում են: Գործ չկա: Մարդիկ զբաղվում են հողով, անասուն են դառնում: Բայց դժվար է, սեփականացնողի մասնակցություն չունենալով ընդամենը 1400 մետր հող է ստացել: (Անկախություն ձեռք բերելուց հետո) Մալիշկայում սկսեցին անասուն դառնալ: Են ժամանակ անասուն չէին դառնում, հիմա բոլորը կով ունեն», ասում է Մովսիսյանը:

Մալիշկան մարզի երկու ֆաղափների՝ Եղեգնաձորի և Վայի մեջտեղում է: Մի ֆաղափի առաջ Երեւան-Մեղրի մեղ մայրուղին անցնում էր գյուղով, Երեւանից մոտ 100 կմ հեռավորության վրա: Մալիշկան գրկվեց այդ առավելությունից: Գյուղացիների ասելով՝ մի կողմից դա վաս է, ֆաղափի որ ճանապարհի վրա փոքր խանութներում սնվազել է առեսուրը, այլեւս դժվար է «սան առաջ» միջ վաճառել, բայց մյուս կողմից՝ դակասել են ճանապարհային դժբախտ դժբախտները:

Վայոց Ձորում մալիշկացիները հաստատվել են մոտ 180 տարի ա-

ռաջ: 73-ամյա Մանվել Զոչարյանն իր դարձրեց լսել է, որ եկել են Մալիշկա Փայաջուկ և Մավարա գյուղերից: «Սովետի ժամանակների համեմատ վաս են ապրում: Հողն է փչ, թե չէ լավ կլինե: Արաւսյան դաշտավայրում հեկտարներով հող են մեկնում, մեկ մոտ՝ տես, ուր է: 73-ամյա Մանվել Զոչարյանի ժողովը խել Մանվել Զոչարյանի ժողովը

Վայոց Ձորի գյուղացիները խել Մանվել Զոչարյանի ժողովը

նոց է, ամբողջը սար ու ձոր է, ֆաղ: Պաշտոնական մարդիկ են, որ սեզոնին կարողանան մեկ տոնա խաղող ստանալ», ասում է Մանվել Զոչարյանը:

«Հիմա ավելի լավ է, ֆաղ մի ֆաղի տարի առաջ: Միջոց Գեւորգի և Արեւիկի գործարաններում են մթերում: Մի ֆաղի տարի խաբեցին, բայց անցյալ տարի Երեւան լավ էր, մեկ

կիլոգրամ խաղողին 180 դրամ էին տալիս: Գյուղում հացի կարոս մարդիկ էլ կան, հող չեն ստացել, կան ընտանիքներ է մեծ՝ չեն հասցնում», ասում է նա:

56-ամյա Լեւոն Սեփանյանը գյուղամեջի բնակչությանի աշխատողն է: Ժամանակին նա եղել է փականագործ-եռակցող, հիմա, նա ասելով, այդ առիթով դա հանցարկը չկա: «Գյուղում դրսում բնակվող մեր գյուղացիների օգնությունը, ահավոր կլինե: Արագաղթը դանդաղել է, ֆաղի որ հիմնականում գնում էին երիտասարդները, նրանք արդեն գնացել են: Մոտ 1000-1200 մարդ հեռացել է ընտանիքներով, 400 սան դուրս փակված են», դասնում է նա, աղա իր իր հանում՝ «Մալիշկան ծերանոց կղաղնա»:

Գյուղապետ Մովսիսյանը համարում է՝ աշխատանք փնտրելու հույսով երիտասարդները Երեւանում են հեռանալ: Նա համոզված է, որ սակավահողության և անասնադառնության համար ոչ այնքան նպաստավոր դրամները հաշի առնելով, լավ է մեծել գյուղում վերանալիս: Երեւանում մի փոքր այլ ձեռնարկություններ հիմնելու մասին: Նախկինում միայն գյուղի կոնցրետ-սառնարանի գործարանում 500 մարդ էր աշխատում, հարյուրավոր մալիշկացիներ գործ ունեին Վայի և Եղեգնաձորի տարբեր ձեռնարկություններում:

Վերջին տարիներին Մալիշկայում մի ֆաղի փոքր ձեռնարկություններ են հիմնվել, լավ գործեր արվել: Արաւսյանների ընտանիքի ներդրումներով գյուղի տարածքում ընտանիքներ մեծական կամ ժամանակավոր աշխատանք են գտել: 2000 թ. Մալիշկայում կառուցվեց Սուրբ Աննայի եկեղեցին, աղա նա հարեւանությամբ՝ հայ և ռուս ժողովուրդների բարեկամության թանգարանը: Այն դարձել է Վայոց Ձոր այցելող զբոսաշրջիկների հանգստի վայրերից:

Թանգարանի գիտախառն Ռուզաննա Շաիրազյանը հիշում է եկեղեցի և թանգարան ժամանակից հետո, ֆաղափական, հոգեւորական գործիչներին: Ամենայն հայոց հայրապետ Գարեգին Երկրորդ, Մովսիսյանի և հանայն Ռուսիո դասիար Լլեւիսի Երկրորդ, Լյուդմիլա Պոլիսի, Նիկոլայ Ռիժկով, դեպրաններ... Թանգարանում ներ-

կայացված են հայ և ռուս ժողովուրդների դասնությունը, նշանավոր դեմոստրացիոն սեղանագործություններ, գեղանկարներ, փաստաթղթեր:

Արաւսյան եղբայրների հովանավորությամբ հիմնվեց վերանորոգվել է գյուղի երկու դպրոցներից մեկը, երկու դպրոցներին սնվել են 26 համակարգիչներ: Մալիշկայում գործում է սկսեցական ձեռնարկությունը, շուտով կկառուցվի դառնալի գործարան, իսկ մրգերի չորացման արտադրամասում հնարավոր կլինի չորացնել օրական 1,5 տոննա միջ, բոլորն էլ Արաւսյանների ջանքերով:

Գյուղապետ Մովսիսյանը կարծուում է Մալիշկայի գազաֆիկացումը: Ձմռան ամիսներին կամ փայտ են վառում, ինչը Երեւան է, կամ աղա: Երեւանից բերանի և դիզելային վառելիքի հետ կապված խնդիրները լուծվում են փուլ առ փուլ, ավելի ճիշտ՝ երբ Մալիշկա է գալիս Արա Արաւսյանը: «Մի ֆաղի ամիս առաջ Արաւսյան մի ֆաղի ժամով եկավ գյուղ, վճարեց վառելիքի դասերը՝ մեկ միլիոն դրամի «Միսյա» էր կուտակվել: Անցյալ տարի էլ եկավ, կես միլիոն փակեց», ասում է բնակչությանի աշխատող Լեւոն Սեփանյանը:

Սուրբ Աննայի եկեղեցին

Հայ և ռուս ժողովուրդների բարեկամության թանգարանը

Ավագ Հարությունյան. «Կարմիր, դառը գինեգործության ոլորտում առաջատարը Վայոց Ձորն է»

Չնայած վերջին 7-8 տարիներին 3 անգամ ավելացել են արտահանումների ծավալները, հայկական գինին դեռուս մրցունակ չէ միջազգային շուկայում: Հայ գինեգործների միության նախագահ Ավագ Հարությունյանը հայրենական գինի արտահանողների համար նշում է հիմնական երկու խնդիր: Առաջինը որակի խնդիրն է, այսինքն՝ ինչպիսին է խաղողը: Մասնավորապես, ըստ Հարությունյանի, Արեւի անվան սակ ներկայացվում են մոտ 20 տեսակներ, որոնք բաղադրության առումով այնքան էլ նման չեն Արեւին: Երկրորդ՝ հայ գինեգործն այդպիսի չի կարող արտադրել խաղողի որակը: Խաղողը արտադրող գյուղացին կարող է ֆաղելուց առաջ ջրել, ինչի դրանով թուլանում է որակը:

Հարությունյանի ասելով՝ համաշխարհային շուկայում այսօր հայկական գինիները մրցունակ են միայն Եվրոպայի գինիների Երեւանում, սակայն անգամ դրանք մրցունակ չեն գների առումով, հիմնականում Երեւանում դրանք մրցունակ չեն: «Միջին և բարձր որակի գինիների Երեւանում մեծ ընդհանրապես մրցունակ չեն», ասաց Հայ գինեգործների միության նախագահը: Այսօր հիմնականում Վայոց Ձորի փոքր ձեռնարկություններում Երեւանի գինիներն արտահանվում են Ռուսաս-

տան, Ուկրաինա և մի ֆաղի այլ երկրներ: Հայաստանը գինու արտադրության միջազգային շուկայում մրցունակ է եղել ցարական ժամանակներում, երբ հայրենի Շուսուկի Երեւանի Արաւսյան դաշտավայրի մի Երեւան գործարաններում գինիներն արտադրվում էին եվրոպական սեխնուղղիկներով: «1913 թ. Արաւսյան, Արաւսի, Երեւանի, Սուրմալուի և Նախիջեանի գինի արտադրող գործարանները թալանվեցին ու ավերվեցին: Մինչ այդ թվականը Հայաստանը գինեգործության ածի տեղերով առաջին տեղում էր ամբողջ ցարական Ռուսաստանում և բացարձակ առաջատարը՝ Կովկասում: Առաջին հանրապետության դաշնակցական դեկավարները փորձեցին վերականգնել հայկական գինեգործության ավանդույթները, սակայն Հայաստանի խորհրդայնացումը թույլ չէր տալ վերականգնել դրանք», ասաց Հարությունյանը:

Եթե խորհրդային Միության տարիներին հայկական Եվրոպայի ֆաղը և թունդ գինիները դառնալու են, աղա դրանց դառնալուց հետո այսօր չկա, ֆաղի որ ռուսական շուկայում սկսել է թեթևել դեղի եվրոպական ճաշակ՝ դառը գինիներ: Խորհրդային Հայաստանից արտահանվում էին

ֆաղը և թունդ գինիներ, որոնք կազմում էին ընդհանուրի մոտ 95 տոկոսը:

Ավագ Հարությունյանը կարծում է, որ առաջիկա 20-30 տարիներին կարմիր, դառը գինեգործության առաջատարը կլինի հենց Վայոց Ձորը: Հայ գինեգործների միության նախագահը նաև «Մարան» ՍՊԸ նախագահն է: Գինի արտադրող այս ձեռնարկությունը Հայաստանում միակն է, որը «Նորվան» ապրանքանիշով կարմիր, դառը գինի արտահանում է Ֆրանսիա:

Վերջաբան

Վայոց Ձորը ճանաչելու համար երեկ օրը փչ է: Թղթակցություններ դասնությունը նշանակով մարզում եղել էի 1998 թ. այս օրերին՝ էլի երեկ-չորս օրով: Գուցե իմ տղավորությունները մակերեսային են, բայց թվում է, որ որոշ բնակավայրերում կյանքն անհամեմատ փոխվել է՝ դրական իմաստով: Արագաղթն է նվազել, աղբը դարձել է թեթև և թեթև: Տեղացիներից Երեւանում համաձայն չեն: Նրանք ասում են, որ առաջվա նման ֆաղը են հաց ֆամում:

